

SZEGEDI EGYETEM

A SZEGEDI FELSOÓKTATÁSI INTÉZMÉNYEK LAPJA

XXVI. évfolyam 13. szám

1988. október 26

Ára: 2,30 Ft

Vitorlákat szélirányba!

Kilenc izgatott, szépreményű ifjú toporgott Budapest, az MSZMP Jászai Mari téri székháza előtt, bebocsátásra várva. Kilenc leendő újságíró, az újságíró-iskola művelődéspolitikai szakának hallgatói. Rövid látogatásra jöttek, melyet egyik oktatójuk szervezett számukra; mindannyian pártönkvüliek voltak, bár többségük pártlapnál dolgozott. Ezerkilencszáznolcvanötöt írtak, előtte voltunk tehát glasznosztynak, peresztrojkának, amit az a tény is jelzett, hogy olyan magaslatos jelentőséget tulajdonítottak a fiatalok ezen eseménynek, hogy még közülük a legradikálisabb is fehér inget vett magára, igaz, a nyakkendő már lemaradt valahogy, s e patyolatfehér inget sokat mosott farmer egészítette ki.

A fogadtatás magas szintű volt, legalábbis ami a fogadó személy beosztását illeti, ugyanezen azonban a beszélgetés témájáról s hangneméről nem mondható el. A Központi Bizottság osztályvezetője ugyanis heves kirohanást intézett a sajtó ellen, mivelhogy éppen akkor jelent meg a Heti Világgazdaságban Hoch Róbert nyilatkozata, mely szerint a pártnak és a kormánynak nincs gazdaságpolitikai koncepciója. Mint kiderült, a pártközpontban nem magát a kijelentést igyekeztek cáfolni — valljuk meg, akkoriban azt nem is lehetett —, hanem azon háborodtak föl, hogy a neves közgazdász vélekedése nem egy néhány százas példányszámú szaklapban, hanem a száz- ezres HVG-ben jelent meg. Amidőn ama fehér inges kollégám — azóta már (önként) távozott az újságírók nagy-nagy családjából — a hasonzorú kijelentések iránti toleranciát kérte számon az osztályvezetőtől, artikulálatlan üvöltés volt a kel- lően megalapozott, ideológiai töltésű válasz.

Nem tudom, bár igazandiból nem is érdekel, hogy ezen osztályvezetőnek sikerült-e már meg- újulnia, vagy épp mostanság „van folyamatban az ő megújulása”, inkább az foglalkoztat: *meg tud- tunk-e szabadulni az effajta ládasmódtól?*

Talán túl részletesen foglalkoztam e három évvel ezelőtti eseménnyel; nem tettem volna, ha nem tartanám példaértékűnek. Mert nagyon furcsa dol- gok történnék manapság, győzze csak az ember ép ésszel, figyelemmel és igen, nem tévedés: toleran- ciával! Visszagondolok például arra az újságíróra, amely épp e lap 1984. november 9-i számában jelent meg, s amelyben a szerző Majakovszkij kapcsán a következőképpen értékelte a sztáliniz- must: „Kétségtelen, hogy a kor nem volt alkalmas Majakovszkij költői művének megemésztésére, meg közben más feladat is adódott: le kellett mészárolni a nép legjávát.” A cikk körül akkor nagy hűhót csaptak „hivatalos” és önjelölt ideológusok, s kár- hoztatták a szerzőt; ma pedig neves szovjet törté- nések nyilatkoznak ezzel egybeesően, sőt, a legfelső szovjet vezetők is ugyanezt állítják, persze finomabb megfogalmazásban.

Ennél még furcsább dolgok is történnék persze. Hogy ismét ugyanezen lapnál maradjak, amelyet kezében tart az olvasó: egy 1986-os KISZ-vezető- képző táborban, Boglárlelless Hámori Csaba, a Politikai Bizottság tagja politikai ellenfeleinek nevezte a Szegedi Egyetem (akkori) szerkesztőit amiatt, hogy az újság 1986. május 8-i számában megjelent a JATE KISZ küldöttgyűlésének állás- foglalása. (Mellesleg: az egyik lapgazda akkor is és azóta is az egyetemi KISZ-bizottság...) Munka- helyi — írásos — elmarasztalás érte az akkori megbízott szerkesztőt, azért mert „önkéntesen” kiemelte a közlemény címűl a dokumentum egy mondatát: „a politika távlatvesztése miatt...”

Azóta mindenki tudja és vallja — többek közt Hámori Csaba is —, hogy a politika akkoriban tényleg távlatot veszített; hogy gazdaságpolitiku- sainknak nem volt komoly koncepciója; hogy Sztálin valóban likvidálta a nép legjávát.

Megyei és országos korrupciós botrányok részei vádolják most a sajtót, kétségbeesett kísérleteket téve a színpalak mögött egyes újságírók semleges- tésére; vezetőellenes hangulatkeltséssel vádolják a sajtót, s közben (bruttó!) 15%-os béremeléssel színtanák újságíróellenes hangulatot; és mindezek- kel párhuzamosan sok-sok kigyó vedli le a bőrét...

Sokat gondolkodom az utóbbi időben azon: vajon megéri-e a vitorla, hogy ki állítja széli- rányba? Jobban engedelmeskedik-e, ha tiszta kézzel és fejlel teszik vele ezt? Ha valami meg tudja torpedózni e mostani nagy elhatározás vég- hezvitelét, a demokratikus, igazandiból szocialista Magyarország létrehozását, az csak egy lehet: a fontos helyeken, fontos pozíciókban lévő alkal- matlansága. Márpedig sok helyütt erről van szó: a szükséges személyi változások még csak néhány helyen játszódtak le; más helyeken, például a mi vármegyénkben előtte állunk ennek, s megint másutt még esély sincs arra, hogy eltávolítsák a régi, s látványosan megbukott gazdasági-politikai éra kiskirályait.

Számos történelmi, de jelenkori külföldi példa is azt bizonyítja, hogy merőben új politikát csakis teljesen új emberekkel, vezetőikkel lehetséges meg- valósítani. Sajnos, a mai pozitív irányú változások mögé azért nem sorakozik fel a tisztességes, nagy szakudású értelmiség színe-jáva, mert nem kíván egy hajóban evezni azokkal, akik kompromittáltak magukat — és Magyarországot — az elmúlt évtize- dekben, ám most látványos köpönyegfordítással üsszák meg a felelősségrevonást. El kellene dön- teni, hogy mi a fontosabb: a kigyóbőrök nyugodt körülmények közt történő levedlésének biztosít- tása, vagy pedig országunk és népünk sorsa.

Túl nagy szavakat használnak, pedig minden- napjainkat érintő dolgokról van szó; ildomos volna hát a köznap hangnem. Elvégre köznap- nak számít az a tény, hogy ma már azokat a személyeket és csoportokat nevezzük ellenzékinek, akik nem óhajtják a változásokat, s akik éppen a változást akaróakra süttették rá annak idején az „ellenzéki” bélyeget; s lassan köznap dolog lesz a nyilvánosság előtt „hangosan” gondolkodni azok sorsáról, akiket a bürokrata-korrup hatalom és közgazdatiság termelt ki, és akiket nem lehet egyöntetűen nyugdíjba küldeni, mivel sokan nem érték meg, el azt a korhatárt... Mi leszen velük, hiszen semmihez sem értenek, bár papírjaik van- nak bizonyos fő-és pártiskolák, valamint egyete- mek levelező tagozatának elvégzéséről?

Hajdú-Bihar megyében immár lezajlott a párt- értekezlet. Gondolom, előzetesen ott is oly’ radi- kális változtatásokat vártak, mint itt, a Tisza két partján. Ott az egyik küldött kijelentette, hogy ama megyében napvilágra került „ügyek” bénító- lag hatottak, s olyan sokat ártottak, amihez ké- pest az állítólagos ellenzékiek agitációja, tevé- kenysége csak enyhe simogatás. „Ügyekért” mi, Csongrád megyeiek sem szaladgálunk a szom- szédba, bár megkockáztatom azt a kijelentést, hogy más megyékben ilyenek ugyancsak „föltál- lalások”... Tehát?

Talán bizakodhatunk, elvégre a szélirány ke- dvező.

SANDI ISTVÁN

Az egyetem vendégeként

... volt Szegeden szeptember 8. és 23. között dr. Éltető Lajos, az oregoni Portland State Uni- versity (USA) professzora. Az ő kezdeménye- zésére 1972-ben együttműködés jött létre a két intézmény között. A megállapodás hallgatók és oktatók cseréjét tartalmazza. Ezt 1986-ban szerződésben is rögzítették, amelyet a JATE az Oregon államban működő nyolc egyetem közös szervezétével kötött. Éltető professzor — e gyümölcsöző kapcsolat egyik fő éltetője — Ma- rosvásárhelyről származik, a portlandi idegen nyelvi tanszék munkatársa, történeti és iroda- lomtörténeti kutatásokat egyaránt végez. Mos- tani látogatásakor egyik tudományos témájá-

hoz, a múlt század végi, e század eleji magyar emigráció történetéhez gyűjtött anyagot, vala- mint az itt tanuló amerikai diákok életéről tájékozódott, e témában újabb megbeszélése- ket is folytatott az egyetem vezetőivel.

*

... Szegeden járt Richard Bonart professzor, a regensburgi egyetem rektorhelyettese is. Burger Kálmánnal, a JATE rektorhelyettesével októ- ber 5-én aláírták a két intézmény közötti szerző- dést, amelyet meghosszabbítottak újabb 3 évre. Az együttműködés elsősorban oktatók és egye- temi kiadványok cseréjét tartalmazza

A JATÉ-n is

Vizsgáznak az oktatók

Egy éve sincs, hogy beszámoltunk a JGYTF tanácsának üléséről, ahol az oktatói munka hallgatói véleményezéséről döntöttek. A JATE Tanács ez évi első rendes ülésén, október 6-án ugyanezt a kérdéskört tárgyalta. A véleményezés szem- pontjait összeállító bizottság- ban hallgatók és oktatók egy- aránt részt vettek. Az értékelés alapján az amerikai egyetemen használatos rendszer. Bodnár László rektorhelyettes elmondta, hogy csak keretsza- bályozást hoztak létre, amelyet minden kar sajátosságainak megfelelően alakíthat, kiegészíthet. Burger Kálmán fel- hívta a figyelmet, hogy Bristol- ban ő is tanított hasonló érteke- lési rendszer mellett, s ott csak akkor vették figyelembe az eredményt, ha a hallgatóság- nak legalább 80—90 százaléka részt vett. Ez azért szükséges, nehogy az értékelés klikkek ál- lásponjtját tükrözze. A szabály- zat szerint a véleményezés célja többek között az, hogy hozzá- járuljon a nevelés és az oktatás színvonalának emeléséhez, va-

lamint adjon tájékoztatást az oktatók számára munkájuk hallgatói megítéléséről. A hall- gatók a tervezet szerint húsz kérdésben pontozhatnak majd. (Nagyon egyetért: 5; egyetért: 4; határozatlan: 3; nem ért egyet: 2; nagyon nem ért egyet: 0) Ízelítő a húsz „tételből”: „az oktató jól felkészül az óráira; tárgyi tudása nagy; szeretném, ha továbbra is tanítana engem; ez az oktató az egyik legjobb tanár, aki eddig engem a JATÉ-n tanított; világosan, érthetően magyaráz; aktivi- tásra tudott serkenteni stb. A pontozás azért tűnik célszerű- nek, mert nagyon megkönnyíti a feldolgozást.

A szabályzat kimondja: „Az összesített hallgatói véleménye- ket figyelembe kell venni min- den esetben, amikor oktató és dolgozó huzamosabb időn át végzett munkáját értékeli. Az Egyetemi Tanács először 3, majd 5 évenként értékeli a hall- gatói véleményezés tapasztala- tait.”

Az ET ezen kívül elfogadta saját egyéves munkatervét, tá-

jékoztatót hallgatott meg a Bi- ológiai Tanszékcsoport 35 éven aluli oktatóinak és dolgozóinak anyagi helyzetéről. Újraválasz- tották az egyetemi bizottságo- kat is. A Költségvetési Bizott- ság elnöke Krajkó Gyula egye- temi tanár, a Tanárképzési Bi- zottságé Bodnár László egye- temi docens lett. A Tudomá- nyos Tanács elnökének Burger Kálmán tudományos rektorhe- lyettest választotta az ET. Az ülésen elnöklő Csákány Béla rektor elmondta, először for- dul elő, hogy a társadalmi szer- vezetek nem delegálnak képví- selőket a bizottságokba. Ez a pártbizottságnak is kifejezett szándéka volt.

Döntött az ET néhány sze- mélyi kérdésben is. A Kiberne- tikai Laboratórium vezetőhe- lyettesének választotta meg Matievics István tudományos munkatársat és Hantos Zoltán tudományos főmunkatársat. József Attila Emlékplakettet adományozott Simonics Pál nyugalmazott egyetemi tanár- nak.

M. T.

Pártértekezlet Szegeden

Nagy politikai aktivitás, pro- gresszív változtatási szándékokat tükröző viták előzték meg az október 8-i városi pártértekezle- tet.

A szegedi KISZ-bizottság szervezésében 7-én az utcán, tüntetésen fejezték ki a fiatalok, mit várnak és kérnek a pártérte- kezlettől. A többi között megfo- galmazták, hogy esélyegyenlő- séget kívánnak a fiataloknak; tiszta közéletet, személyes fele- lősségvállalást; „törvény előtti egyenlőséget piramis csúcsán is”; a visszaéléseket elkövetők ne kerülhessenek felelős beos- tásba; az oktatás feltételrend- szerének azonnali megteremté- sét; politikai pluralizmust; „ki- váltáságok helyett képviselők vezessék a várost”; az életkez- dés a fiataloknak ne jelentsen elviselhetetlen terheket. Mind- ezek érdekében kértek teljes nyilvánosságot a helyi tájékoztá- tásban, új független szegedi lap indítását, „mindenütt nyilvános és többes jelölést”; az ifjúság problémáit felvállalni képes pártbizottságot. Indítványozták a tanács bírlakások újraelosztá- sát a rászorulóknak között, és hogy a tanácselnök személyéről a vá- lasztók közvetlenül dönthesse- nek.

Székely Sándor a szegedi párt- bizottság első titkára a pártérte- kezleten 10 pontban foglalta össze — az írásbeli állásfoglalás kiegészítéseként — mondaníva- lóját. Beszélt 1. az ifjúság és a párt viszonyáról („a jövőt nem nekik, hanem velük kell építe- ni”), hogy 2. reformretorika helyett cselekvés szükséges; 3. a helyi politikai önállóság kezde- ményezéséről, garanciáinak megteremtéséről; 4. a nyíltság, nyitottság, nyilvánosság valódi tartalmának meghatározásáról („lépjünk ki a magunkra kény- szerített illegálisból”); 5. a ve- zetői magatartásról („a hatalom nem előjog”; vezető-alkalmasság és erkölcsösség); 6. a párt kap- csolatrendszeréről, a politikai pluralizmus kezdeményezésé- ről, a társadalmi önszerveződési mozgalmakhoz való partneri vi- szonyról („nem elzárkózás, ha- nem alkotó együttműködés a szándékunk”); 7. az ideológiai „elfáradásról”; 8. a párt belső életének korszerűsítéséről, a bürokrácia és a sematikus szer- vezeti felépítés megszüntetésé- ről, a pártmunka társadalmasí- tásáról; 9. az alapszervezetek szerepéről („a nagy kérdéseket valóban a párttagság döntse el”); 10. a párt vezető szerepének értelmezéséről, a progresszív in- tegrálásáról, a más vélemények alkotó elemzéséről való alkal- massá tételéről.

A pártértekezleten közel 80-an kívántak felszólalni, 31 (maximum 10 perces) hozzá-

szólásra jutott idő, és 56-an éltek az egyperces véleménynyilvání- tás jogával. Az újszerű „egyper- cesek” segítettek, hogy folya- matos és eleven hatású marad- hasson az egyébként sok ismét- lést tartalmazó vita. Több fel- szólaló nem kapcsolódott az ér- tekezleten felmerült témákhoz, hanem fölolvasta előre elkészí- tett szövegét; a pártértekezlet ezért néha „termelési tanácsko- záshoz” hasonlított, máskor anakronisztikus osztályszem- pontok érvényesítéséért rende- zett „kívánsághangversenyhez”; némelykor viszont politikai ér- zékenységgel, hiteles (szemé- lyes) véleménnyel és a progresz- szív cselekvés igényével rend- kező, felelős emberek valódi, konszenzusra törekvő vitájához.

Az alábbiakban a szegedi fel- sőoktatásban dolgozó párttagok idéztek a hozzászólásaik közülük fel. Dr. Csernay László (SZOTE) azt mondta, hogy a pártértekezlet reális célja a va- lódi megújulás „szegedi módjá- ról”, helyi megindításról való gondolkodás lehet, és ehhez kí- nált témákat: a pártmunka de- mokratizálása, decentralizálása; új értékrend megteremtése; Szeged helyzete Csongrád me- gyében (történelmi tanulsá- gokra utalva „klasszikus gyógy- módot” ajánlott a megye és a város közötti feszültségek oldá- sára: a „szabad királyi város” már feltaláltatott és bevált); Szeged szellemi erőinek újra- egyesítése (az egyetem ötvenes években történt feldarabolása óta a szellemi potenciál megos- zott; az „oszd meg és uralkodj” érvényesítése ködös szakmai in- doklással leplezett, a költségve- tésnek dupla a teher, az intellek- tuális erők nem hatnak igazán a város életére).

Katona Péter (JATE) keserű mosolyokat kiváltó egypercesé- ben az előtte felszólaló hasonla- tára reagált, aki azt mondta: mint a vajúdo anyát, az általa- kulni igyekvő szakszervezeteket sem etikus bántani. Vajon a je- lenlegi szervezetek, struktúrák szülőképes korban vannak? — kérdezte Katona Péter. És ha igen, tudnak-e ugyanazok szülni, akik már sokszor elvetél- tek? Dr. Szalay István (JATE) konkrét javaslatokat tett: ho- gyan lehet megoldani, hogy eti- kátlan vezetőknek ne legyen ki- szolgáltatva a párttagság; hogy az apparátus és a választott tes- tület megkülönböztethetők legyenek, ez utóbbiakban ne a hivatalok, a gazdálkodó és egyéb szervezetek vezetői, ha- nem társadalmi érzékenysé- gű, politikai döntésekre képes em- berek kerüljenek. Javasolta, hogy a pártértekezlet foglaljon állást az oktatási kísérletek szükségességéről, a feltételek

megteremtéséről (az újszegedi pártoktatási központot a közok- tatás szolgálatába javasolta állí- tani). Lovas Attila (a SZOTE hallgatói alapszervezetének kül- döttje) a hallgatók szociális helye- zetének romlásáról beszélt. (Felszólalása után a bölcsész sztrájkra utalva azt mondta az egyik küldött: a munkásfiatalok nem sztrájkolni, hanem dol- gozni akarnak.) Dr. Anderle Ádám (JATE) több egyperces után, amelyek egyikeben a böl- csészek „fordított sztrájkjáról” is tájékoztatta a küldötteket, fel- szólalásában arról gondolkodott milyen lehetne egy új Szeged, azaz milyen lehetne a párt új várospolitikája. Másik kérdése: meg tud-e jelenni a párt Szeged- den, mint a közösségépítés köz- pontja. Mindkét témában több konkrét javaslattal szolgált. Jav- asolta olyan néphatalmi és ön- igazgatási intézmények létreho- zását, amelyek bürokráciamen- tesek, de alkalmasak arra, hogy a polgárok közvetlenül beleszól- hassanak az őket érintő dönté- sekbe. Az előző napi tüntetés jelszavai nyomán kitért arra, hogy a munkásörsg megszünte- tését követelőknek másképpen kellene válaszolni, mint eddig. Gondolkodni lehetne a munkás- örségnek az egész nép milícia- jává, „szocialista nemzetör- séggé” alakítására, így alternati- vaként jelenhetne meg: a kato- nai szolgálat mellett mint „felcí- vil” fegyveres szolgálat. A Köz- ponti Bizottságot képviselő Borbély Gábor, a KB tagja fel- szólalásában azt mondta, hogy a munkásörsegre rendszerünk fenntartásához szükség van.

Szemők Árpád, a JATE hall- gatója volt a pártértekezleten az utolsó felszólaló, s mivel úgy érezhette, lankad a figyelem, viccel indított, majd kijelen- tette: „a fiataloknak a szocializ- mus egyenlő a ninccsel, avagy: nekünk csak a nincs van”. Ho- gyan kell a pártnak utat találni a fiatalokhoz? — kérdezte, és ki- sérletet tett a válasza is. Javas- latai: platformszabadság, hori- zontális kapcsolatok, alkotmá- nyozó pártkongresszus, módosi- tott szervezeti szabályzat, olyan politikai intézményrendszer, amelyben kirotálódna az al- kalmatlanok. Beszélt a megyé- ről, mint közigazgatási egysé- gről: „megyei érdek nem létezik, tehát a megye fölösleges, tehát káros, következésképpen akkor látja el jól a feladatait, ha felké- szül a szép halálra.”

Az új városi bizottság 74 tagú. A pártértekezlet ismét Székely Sándort választotta meg első tit- kárnak. A hat jelölt közül vála- sztott új titkárok is a régiiek: Fraknóy Gábor, Schmidt József, Oláh Miklós

E S